

פרשת שלח תשס"ח מצות ציצית

במדבר פרק טו

(לז) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (לח) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֵרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְקֹנֵק וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: (מא) אֲנִי יְקֹנֵק אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְקֹנֵק אֱלֹהֵיכֶם:

רש"י

(לח) וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית - על שם הפתילים התלויים בה, כמו (יחזקאל ה, ג) ויקחני בציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו, כמו (שה"ש ב, ט) מציץ מן החרכים: תכלת - צבע ירוק של חלזון: (לט) וזכרתם את כל מצות ה' - שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם - כמו (לעיל יג כה) מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות:

(מא) אֲנִי ה' - נאמן לשלם שכר: אלהיכם - נאמן ליפרע: אשר הוצאתי אתכם - על מנת כן פדיתי

אתכם שתקבלו עליכם גזרותי: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם - עוד למה נאמר, כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטול שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר, על כרחכם אני מלככם. וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגוי אמלוך עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לשאינה של בכור, אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא. ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"י ט, יג - טו) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות, שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם - כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו - ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת - על שם שכול בכורות. תרגומו של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

רמב"ן

(לח) ואחר כן צוה במצות ציצית, שיזכרו בו המצות כולן ולא ישכחו את השבת או זולתה מן המצות. וטעם הזכרון הזה שיהיה בציצית לכל המצות, כתב רש"י מפני המנין של ציצית בגימטריא שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג. ולא הבינותי זה, שהציצית בתורה חסר יו"ד ואין מנינם אלא חמש מאות ותשעים. ועוד, שהחוטין לדעת בית הלל אינם אלא שלשה (מנחות מא ב), והקשרים מן התורה אינם אלא שנים, כמו שאמרו (שם לט א) שמע מינה קשר העליון דאורייתא דאי סלקא דעתך לאו דאורייתא כלאים בציצית דשרא רחמנא למה לי הא קיימא לן התוכף תכיפה אחת אינו חבור:

אבל הזכרון הוא בחוט התכלת, שרומז למדה הכוללת הכל שהיא בכל והיא תכלית הכל, ולכן אמר וזכרתם את כל - שהיא מצות השם. וזהו שאמרו (שם מג ב) מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', והדמיון בשם גם הגוון תכלית המראות, כי ברחוקם יראו כולם כגוון ההוא, ולפיכך נקרא תכלת:

(לט) ואמר ולא תתורו אחרי לבבכם - להזהיר ממנה שלא יטעו בה. וזה הוא שדרשו רבותינו (ספרי שלח קטו) אחרי לבבכם, זו המינות, אשר אתם זונים, זו ע"ז, שלא יהרהרו מן התכלת במינות או בע"ז, אבל יהיה לכם הכל לציצית וראיתם אותו וזכרתם. ואמרו ואחרי עיניכם זו זנות, כענין שכתוב ואנכי היודע ועד נאם ה' (ירמיה כט כג), והמשכיל יבין:

ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה בפסוק ויתרון ארץ בכל הוא (קהלת ה ת), ומאי ניהו ארץ דנחצבה ממנו שמים, והוא כסאו של הקב"ה והיא אבן יקרה, והיא ים החכמה וכנגדה תכלת בטלית ציצית, דאמר רבי מאיר מה נשתנה תכלת וכו'.

Rabbi Brovender's Parsha Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen, Milwaukee

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts,
or to sign-up to receive sources in advance.